
Közösségek, alkotás,
helyi értékek
– A kultúra emberközelben

IV.

R. SIMOR KATALIN

Mindenkit vár Kondornia

– A mese emberi szükségletünk

A mesék világa, ahogy gyerekként, úgy felnőttként is vonz mindannyiunkat. Egy olyan természetfeletti, varázslatos világ ez, amelyben az élet szépsége még érintetlenül, csillogón és esszenciálisan mutatkozik meg, ahol a történet igazságos véget ér, ahol egyértelmű, hogy mi a jó és mi a rossz és ahol végül a jó mindig elnyeri jutalmát – mondta Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkár a Kondornia Mesetanoda megnyitóján.

Ki ne szeretne elmerülni a színes, izgalmas mesevilágban, felfedezni a valóságon és a képzeleten túli dimenziókat? – tette fel a kérdést az államtitkár asszony. - A mesék azonban még az általuk teremtett csodánál is jóval fontosabb rétegeket tartogatnak számunkra. Felelős vezetőkként ezeket az értékeket tettük mérlegre, amikor egy új közösségi tér megnyitásáról, illetve anyagi támogatásáról döntöttünk.

TÁRSADALOMKRITIKA ÉS EMBERSZERETET

Závogyán Magdolna szerint a mese a bennünket körülvevő kultúra első számú közvetítő közege. Ahogy fogalmazott, számunkra, magyar emberek számára ez nemcsak a Jankovics Marcell magyar népmeséiben vizuálisan is tovább örökített népi szimbólumokat és motívumokat jelenti, de nagy meseíró öregjeink, többek között Csukás István és Lázár Ervin munkásságát is. Jövőre ünnepeljük meseíró nagyságainak születésének 90. évfordulóját. Süsü, Mírmúr, Gombóc Artúr, vagy Mikkamacka alakja és még sorolhatnám, a mai napig azt a fajta kedveséget, humort, társadalomkritikát, emberszeretetet,

összességében a magyar kultúrát és közeget közvetítik, amit a jövő generációnak is szeretnénk átadni és ebben a térben megmutatni.

Szeretnék megemlékezni a közelmúltban elhunyt Sajdik Ferenc Kossuth-díjas és a Nemzet Művésze címmel kitüntetett grafikusművészünkéről, akinek rengeteg mesefiguránkat köszönhetünk, többek között Pompont, vagy A nagy Ho-ho-ho Horgászt, akiket most láthatnak is Kondorniaiban a kedves érdeklődők.

Fontos feltennünk azt a kérdést, mit nyújthat számunkra a Mesetanoda létrejötte. Jól tudjuk, hogy a mesék nemcsak csodavilágot teremtenek, ahova jó néha elmenekülni a gondok elől, hanem befogadásuk megalapozza az olvasástanulást, az irodalmi szövegeértést, a nyelvi tudatosságot. A meseterápiák támaszt nyújtanak gyermekeinknek, fiataljainknak a hétköznapiak kis és nagy gondjaival való megküzdéshez. És ami szintén a mesék nagyon fontos erénye: egy ideális értékrendet közvetítenek, így segítenek eligazodni a világban. A Mesetanoda „mese tanoda” és nem mesemúzeum. Ez fontos különbség. Egy ilyen helyszín akkor válik sikeressé, ha valóban birtokba veszi a közösség. Kicsik és nagyok egyaránt megtalálják az érdeklődésüknek megfelelő programot. Ha nemcsak meg tudja szólítani, de be is tudja hívni a látogatókat, olyan értékeket, interaktív közösségi élményt, tanulási lehetőséget nyújt számunkra, amely által elmondhatjuk, aki a falak közé belép, az kicsit jobb emberként távozik.

GYERMEKI KÍVÁNC SISÁG ÉS FELNŐTT TAPASZTALAT

„Én igazán szeretlek. – Mi az, hogy igazán?! (...) Akkor talán olyan is van, hogy nem igazán? Ha nem igazán, akkor az már nem is szeretet. S ha szereti, akkor miért kell hozzá az az igazán? Vagy szeret valakit az ember, vagy sem.” – Nagy Edina, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője egy idézettel indította ünnepi gondolatait. - Szeretet. - Ezzel a szóval kezdődik minden és talán nem véletlen, hogy ezzel a szóval nyitom meg Kondorniát, a mesék új otthonát. A szeretet az, ami összeköt bennünket: gyermeket a szüleivel, felnőttet a gyermekkori emlékeivel, közösséget a múltjával és a jövőjével. És a szeretet az, ami minden mesében ott rejlik – kimondva vagy kimondatlanul.

Lázár Ervin meséi különösen közel állnak hozzánk. Az ő világa egyszerre játékos és bölcs, tele szeretettel és emberséggel. A Négyszögletű Kerek Erdő lakói – Vacs-kamati, Szörnyeteg Lajos, Bruckner Szigfrid, Dömdödöm és a többiek – nemcsak gyermekkorunk hősei. Ők a bizonyítékai annak, hogy a mesékben egyszerre van játék és bölcsesség, humor és szeretet. Generációk nőttek fel rajtuk, és ma már együtt olvassuk őket gyermekeinkkel, unokáinkkal. Ez az igazi híd, amely összeköti a múltat a jelenel, a gyermeki kíváncsiságot a felnőtt tapasztalattal. A mesékben mindig megtaláljuk azt, amit a mindennapokban keresünk: bátorságot, biztonságot, a közösség erejét. És itt, Kondorniában a mesék nemcsak felidéződnek, hanem újra és újra megszületnek.

MEGÉLNI A MESÉT

A kondorosi Fehérliliom Népfőiskola vezetője, Vojtkó Ferenc Kondornia történetét elevenítette fel a gondolat megszületésétől a megvalósításig. Mint mondta, a Nemzeti Művelődési Intézetnek volt egy rendkívül különleges és annál is remekebb programja. Úgy hívták, hogy Közöségi Mese projekt, amelynek egyik célja az olvasás népszerűsítése. Az volt a lényege, hogy közösségek jöjjenek össze Kárpát-medence szerte, és a saját településüknek a legendáját, mítoszát, meséjét dolgozzák föl, vagy írják le, rajzolják meg.

Kondoroson is elkezdünk kicsit álmodozni. Itt a betyárvilágnak köszönhetően legendagazdagság van, emellé kellett álmodnunk egy tündérvilágot. Nemrég Kőbányán jártam Megyeri János szobrászművész műtermében. Ott visszaköszöttek azok a csodák, amiket Csukás István és Lázár Ervin megalkotott a mesefiguráival. Ezek szinte életnagyságú bábként sorakoztak bezúfolva egy teremben. Akkor jött a gondolat, hogy mi lenne, ha ők ideköltöznének. De ha ideköltöznek, mit fognak itt csinálni? Hát mesemúzeumot! Viszont az nem annyira szerencsés, hiszen mi nem nézőket, „kultúrafogyasztókat”, hanem „megélőket” szeretnénk idehívni.

Miközben mindezt közösen végiggondoltuk, rájöttünk, hogy itt a Fehérliliom Népfőiskolán már valójában létezik egy tündérvilág: a gyógynövények világa. Minden gyógynövényt egy-egy tündér képvisel, jó tündér, mint például a Kamillavirág. Így született meg Madame Bonifác különleges teaháza, ahova vendéggént érkezhetnek ezek az életnagyságú szobrok. Ők egy panoptikumot alkotnak és van mellette a Mesetanoda, amelyben megszületett egy komplex mesepedagógiai program.

BÚJJ KI A BŐRÖDBŐL!

Aki ide betér, nemcsak néző, hanem bekapcsolódik egy-fajta foglalkozásba, megélejtévé válik egy folyamatnak, ezért kap egy útlevelet – magyarázza Vojtkó Ferenc. - Az útlevél oldalai arra biztatnak mindenkit, hogy írjanak, vagy éppen válasszanak maguknak egy karaktert, egy avatárt. Bele lehet bújni madám Bonifác, Wecker úr, Okulár Félix, Kamilla, vagy Lóna bőrébe, karakterébe. Akkor a meseszöveg magától elindul.

Ahogy mondtam, mindez Kőbányán kezdődött, tíz hónappal ezelőtt. A Nemzeti Művelődési Intézetnek volt egy igen romos állapotban lévő épülete, közel a Fehérliliom Népfőiskolához. A Népfőiskola Kossuth tér 5, ez Kossuth tér 3. Mi legyen ennek az épületnek a sorsa? Akkor jött az a bátor gondolat, hogy ebből varázsoljunk ilyen közösségi teret. Hosszú munkának, összefogásnak, közös tervezésnek köszönhetően alakulhatott át ez az elhanyagolt épület ilyené. A fő támogató a Nemzeti Művelődési Intézet volt, a Fehérliliom Népfőiskola mellett.

A legfontosabb az, hogy ha megérkezik ide mondjuk egy négytagú család, lássa meg a tündéreket, szálljon fel a képzeletbeli gőzösre, vagy tutajra, induljon el a meseszöveg útján s a végén szülessen meg a közös családi mese.

JOBBA, NEMESEBBÉ VÁLNI

Nagyszüleink, dédszüleink a népmeséken nőttek föl – fűzte még hozzá az elhangzottakhoz Závogyán Magdolna. - A mi generációnknak már szerencséje volt, mert a Kecskeméti Rajzfilmtúdió meg is jelenítette ezeket a népmeséket csodálatos grafikával. Azután jött egy újabb generáció, akik nem feltétlenül a népmesékbe kapaszkodnak, de Csukás, Lázár Ervin és Sajdik révén nemcsak a rajzokkal, hanem a bábok által is kaptak olyan minőségi kulturális élményt, amely meghatározta a gyerekkorukat. Beérkezünk ebbe a csodatérbe, ahol alapvetően interaktív lehetőségek vannak, egy olyan világ, amely nagyon szép színes, tele van rajzokkal, tele van állatokkal, növényekkel. Ez a tér lehetőséget ad arra, hogy itt a gyerekek, a felnőttek, illetve a családok együtt, a mesevilágában éljék meg a hétköznapjaikat. Játshatnak a gyermekek a bábok között, kézműves foglalkozásokon vehetnek részt, betekintheznek, bekukucsálhatnak a csodákba, mesék szövődhetnek. A mesék régen is úgy születtek, hogy az asszonyok tollfosztás közben elmesélték bánataikat, örömeiket és beleszótták a mesékbe. Mi sem szeretnénk másképp, mint ahogyan régen volt: mindenki élje meg, illetve mesélje el a saját meséjét, és ezt, ha lehet, akkor mondjuk is el egymásnak. Idehozhatjuk örömeinket, bánatainkat és talán valahogy így egy kicsit jobbá válunk, egy kicsit nemesedünk.

ZÁVOGYÁN MAGDOLNA

A mesék ereje

– múltunk, kultúránk
és jövőnk szövete

Závogyán Magdolna, a Kulturális és Innovációs Minisztérium kultúráért felelős államtitkára a Kondornia Mesetanoda és Panoptikum ünnepélyes átadásán elmondott beszédében a magyar mesekultúra közösségformáló erejéről és időtálló értékeiről szól.

„Értékkeremtő programok sorában nyitja meg kapuit a Mesetanoda, az a közösségi tér, amely a mesék világát a közösségi élet aktív részévé teszi. A mesék birodalma, legyen az gyermeki vagy felnőtt szemmel nézett, mindig vonzó és szükségszerű: ott bontakozik ki az élet tiszta, érintetlen szépsége, ott értelmeződnek újra az egyszerű igazságok – mi a jó és mi a rossz –, és ott ragyog fel újra az a hit, hogy a jó végül jutalmat nyer. A mesék színes, izgalmas valósága nem csupán menedék a képzeletnek: egy mélyebb, formáló erő, amely túlmutat a csodán.

Amikor az új közösségi tér létrehozásáról és annak támogatásáról döntöttünk, nem csupán egy épület sorsáról volt szó, hanem arról, hogy mely értékeket kívánjuk továbbadni. A mesék elsődleges kulturális közvetítői a generációk közötti átörökítésnek: formálják a nyelvi tudatosságot, megalapozzák az olvasástudást és az irodalmi szövegértést, és segítenek eligazodni az érzelmi világban. A meseterápiák módszerei támogatást adnak a gyermekeknek és fiataloknak a mindennapi gondok feldolgozásában, és a mesék, mint érték közvetítők, irányt mutatnak abban, miként maradjunk emberségesek és nyitottak.

A nagyszüleink és dédszüleink a népmeséken nőttek fel, a mi generációnknak pedig már megadatott az a szerencse, hogy a Kecskeméti Rajzfilmstúdió és Jankovics Marcell munkái révén láthattuk e meséket életre kelni. Csodálatos grafikákkal és rajzfilmekkel ajándékozták meg gyerekkorunkat. Az utánunk jövő nemzedékek már más formákban találkoztak a magyar kultúra ősi motívumaival, mégis ott él bennük a Lázár Ervin, Csukás István vagy Sajdik Ferenc által képviselt szellemiség, amely egyszerre adott játékos, humoros, mégis mély kulturális élményt. Ők nemcsak a rajzok és a történetek, hanem a bábok világán keresztül is meghatározták azt a minőségi gyermekkor-élményt, amely mindannyiunk lelkében nyomot hagyott.

A Kondornia Mesetanoda és Panoptikum ezért több mint egy kiállítótér: egy csodatér, amelyben a gyermekek és a felnőttek egyaránt elmerülhetnek a színes, gazdag, rajzokkal és motívumokkal teli mesevilágban. Itt minden tér interaktív, a bábok között játszani lehet, kézműves foglalkozásokon alkotni, és betekinteni a mesék kulisszái mögé. Ahogyan régen az asszonyok tollfosztás közben mesélték el bánataikat és örömeiket, úgy szövődnek ma is a történetek: személyes élményekből, közös emlékekből, kimondott és megélt mesékből. Ez a hely arra hív, hogy mindenki elmesélhesse a saját történetét és meghallgassa a másikat.

A magyar mesehagyomány sokszínűsége egyszerre vizuális és irodalmi örökség. Nemcsak Jankovics Marcell népi szimbólumokkal átszőtt világa gazdagít bennünket, hanem a nagy meseírók – Csukás István, Lázár Ervin és alkotótársaik – művei, valamint az őket kísérő grafikusok, köztük Sajdik Ferenc munkássága is. Sajdik figurái – Pom Pom, a Nagy Ho-ho-ho horgász, Mirr-Murr – nem csupán mesefigurák, hanem a magyar humor, kedvesség és emberség jelképei. Jövőre különös jelentőséggel emlékezünk majd Csukás István és Lázár Ervin születésének 90. évfordulójára, akiknek öröksége továbbra is meghatározza a magyar mesekultúra arculatát.

A Mesetanoda nem múzeum; célja nem a múlt lezárása, hanem annak életben tartása. Akkor teljesedik be valódi küldetése, ha a közösség birtokba veszi, ha a kicsik és a nagyok egyaránt megtalálják benne a saját útjukat, ha nemcsak megszólítja, hanem be is hívja a látogatót, és olyan élményt nyújt, amely gazdagít, tanít és formál. Ez a tér lehetőséget ad arra, hogy gyerekek, felnőttek és családok együtt éljék meg a mesék világát, közösen hozzák ide örömeiket és bánataikat, és ezáltal mindannyian egy kicsit nemesedjünk.

A Kondornia Mesetanoda és Panoptikum megnyitásával egy új fejezet kezdődik: a hely, ahol a mesék életre kelnek, és ahol a közösség újra felfedezheti a csodát, immár együtt, gyermeki lélekkel és felnőtt szívvel.”

NAGY EDINA

A szeretet meséi

– Kondornia születése

„Én igazán szeretlek.

– **Mi az, hogy igazán?! (...) Akkor talán olyan is van, hogy nem igazán? Ha nem igazán, akkor az már nem is szeretet. S ha szereti, akkor miért kell hozzá az az igazán? Vagy szeret valakit az ember, vagy sem.**”

Szeretet.

Ezzel a szóval kezdődik minden és talán nem véletlen, hogy ezzel a szóval nyitom meg Kondorniát, a mesék új otthonát.

A szeretet az, ami összeköt bennünket: gyermeket a szüleivel, felnőttet a gyermekkori emlékeivel, közösséget a múltjával és a jövőjével. És a szeretet az, ami minden mesében ott rejlik – kimondva vagy kimondatlanul.

Lázár Ervin meséi különösen közel állnak hozzánk. Az ő világa egyszerre játékos és bölcs, tele szeretettel és emberséggel. A Négyszögletű Kerek Erdő lakói – Vacskamati, Szörnyeteg Lajos, Bruckner Szigfrid és Dömdödöm – nemcsak gyermekkori hősei. Ők a bizonyítékai annak, hogy a mesékben egyszerre van játék és bölcsesség, humor és szeretet. Generációk nőttek fel rajtuk, és ma már együtt olvassuk őket gyermekeinkkel, unokáinkkal. Ez az igazi híd, amely összeköti a múltat a jelennel, a gyermeki kíváncsiságot a felnőtt tapasztalattal.

A mesékben mindig megtaláljuk azt, amit a mindennapokban keresünk: bátorságot, biztonságot, a közösség erejét. És itt, Kondorniaiban a mesék nemcsak felidéződnek, hanem újra és újra megszületnek.

A Nemzeti Művelődési Intézet nevében köszönöm mindazoknak, akik hittek ebben az álomban, és munkájukkal, kitartásukkal létrehozták ezt az egyedülálló helyet. Ez a ház nem csupán falak és termek összessége, hanem élő közösségi tér, ahol a szeretet és a mese összetartó ereje mindannyiunkat gazdagít.

Legyen Kondornia a találkozások helye. Legyen a szeretet, a közösség és a mese otthona. És legyen minden gyermeknek és felnőttnek újra és újra emlékeztető arra, amit Lázár Ervin írt: „vagy szeret valakit az ember, vagy sem.”

Kívánom, hogy Kondornia mindannyiunk szívében a Négyszögletű Kerek Erdővé váljon, egy helyé, ahol jó megérkezni, jó időzni és ahonnan mindig viszünk magunkkal egy darabot a mesék varázsából.

Köszönöm a figyelmet.

Kondornia nyitvatartása:

Hétfő: zárva

Keddtől péntekig: 15.00 - 18.00

Szombat/ Vasárnap: 10.00 - 15.00

Csoportos bejelentkezés esetén ettől eltérő időben is van lehetőség.
Egyeztetés: telefonon, e-mailen, személyesen: Fehérliliom Népfőiskola

Elérhetőség:

5553 Kondoros, Kossuth utca 3.
jelentkezes@feherliliomnepfo.hu

+36 30 430 1814

VOJTKÓ FERENC

„Ahol a tündérek teát főznek és a mesék életre kelnek”

Vojtkó Ferenc, a Fehérliliom Népfőiskola ügyvezető igazgatója a Kondornia Mesetanoda és Panoptikum ünnepélyes megnyitóján mondott beszédében idézte fel a kezdeményezés születését és üzenetét.

A Nemzeti Művelődési Intézetnek volt egy rendkívül különleges és annál is remekebb programja: az Olvasás népszerűsítése. A kezdeményezés célja az volt, hogy a Kárpát-medence különböző közösségei összegyűljenek, és saját településük legendáit, mítoszait, meséit új formában dolgozzák fel – megírják, megrajzolják, továbbadják. Kondoroson is elindult a közös álmódzás: vajon nekünk van-e saját legendánk? Hamar rájöttünk, hogy bizony van, mégpedig bőséggel. A betyárvilág öröksége olyan gazdag kincsesláda, amely szinte hívta maga mellé a képzeletet. És akkor megszületett a gondolat, hogy e gazdag múlt mellé álmodjunk valami újat – egy tündérvilágot.

Ez a felismerés Kőbányán született meg bennem, amikor Megyeri János szobrászművész műtermében jártam. Ott, egy zsúfolt teremben, életnagyságú bábok sorakoztak: Süsü, a sárkány, a Nagy Ho-ho-ho horgász, Pom Pom, Mirr-Murr és még sokan mások. Ahogy körbenéztem, visszaköszönt rám mindaz a varázslat, amit gyermekkorunkban Csukás István vagy Lázár Ervin történeteiből ébresztettek bennünk. Abban a pillanatban megszületett a gondolat: mi lenne, ha ezek a figurák ideköltöznének?

De ha ideköltöznek, mit csinálnak majd itt? Hiszen nem egyszerű múzeumot szerettünk volna létrehozni. A közművelődés világában megtanultuk, hogy a kultúrát nem elég nézni, azt megélni kell. Nem nézőket, hanem résztvevőket, alkotókat szeretnénk.

Így született meg a gondolat, hogy a betyárvilág mellett itt, Kondoroson otthonra találjon egy másik birodalom is: a tündérek világa. A gyógynövények más perspektívából nézve mind egy-egy tündért rejtenek – jóságos lényeket, akik gyógyítanak, segítenek és mesélnek. Így született meg Madame Boniface teaháza, ahová első vendégként megérkeztek az életnagyságú mesefigurák. Ők most már nemcsak nézők vagy díszek, hanem a Kondornia Panoptikum részesei, akik újra és újra meséket hívnak életre. Innen indult a Mesetanoda is, ahol egy komplex, mesealapú pedagógiai program született meg.

Aki ide belép, nem csupán látogató, hanem a mese részese lesz. Útlevelet kap, amely arra biztatja, hogy válasszon magának egy karaktert: Madame Boniface, Wecker úr, Okulár Félix, Kamilla vagy Lóna bőrébe bújhat. És abban a pillanatban, ahogy megszületik ez a választás, a mese is elindul. Kondornia világában mindenki saját történetét éli meg.

Tíz hónappal ezelőtt mindez még csak egy álom volt, és egy romos vályogépület a Fehérliliom Népfőiskola szomszédságában, a Kossuth tér 3. szám alatt. A Nemzeti Művelődési Intézetnek ez az épülete évek óta várt arra, hogy új élet költözzön bele. Hosszas tervezés, kitartó munka és sok-sok közös gondolkodás eredményeként, a Fehérliliom Népfőiskola és az Intézet támogatásával ma már egészen más kép fogadja az ide látogatót: a romos falak helyén színes, élettel teli tér született, ahol tündérek, mesefigurák, gyerekek és felnőttek együtt szövik tovább a történeteket.

Kondornia tehát nemcsak egy ház, hanem élmény, találkozás és közösség. Jön egy négytagú család, mindannyian kapnak egy útlevelet, és elindulnak a felfedezés útján. Olvassák a feliratokat, megállnak a tündérek mellett, gondolatban felszállnak a gőzösre vagy a tutajra, beszélgetnek, nevetnek, és észre sem veszik, hogy közben megszületett a saját közös meséjük. Ez a pillanat, ez a bensőséges, játékos együttlét Kondornia igazi lényege.

Itt, ahol a betyárvilág és a tündérvilág találkozik, ahol a múlt és a képzelet egymásra mosolyog, a magyar meseirodalom kincsei új életre kelnek. Kondornia a mesék otthona, ahol gyerekek, pedagógusok, családok és barátok együtt élhetik át a kultúra varázsát. A mese itt nemcsak hallgatnivaló, hanem közös élmény, amely közel hoz bennünket egymáshoz.

Ezért kívánom mindenkinek, aki belép ide, hogy hagyja kint a hétköznapokat, és engedje, hogy megtörténjen vele a csoda. Mert Kondorniaiban – a mesék otthonában – a csoda mindig megtörténik.

MARKÓ ANITA

Úton a közösség felé

– A települési kultúra és a helyi identitás megerősítése közös utazásokkal

A Nemzeti Művelődési Intézet „Közösségépítő Kultúránk” (KÉK) elnevezésű országos programsorozata az elmúlt években rendszeresen megvalósuló kezdeményezésként járul hozzá a hazai kulturális-közművelődési élet élénkítéséhez, amely előadó-művészeti és közösségépítő jellegénél fogva egyszerre kulturális és társadalmi célokat szolgál. Célja, hogy a kultúra ne csupán passzív befogadást jelentsen, hanem olyan aktív közösségi élmény legyen, amely révén a települési közösségek, civil csoportok, közművelődési szakemberek új impulzusokat kapnak, és megerősödvé térnek vissza saját közegükbe.

EGYÜTTLÉT, ÉLMÉNY, KAPCSOLATÉPÍTÉS

Az egész napos komplex programra külön buszos utazással településvezetőket, közművelődési intézmények és színterek munkatársait, művelődő közösségek és amatőr művészeti csoportok vezetőit, tagjait, kulturális civil szervezetek képviselőit várják a szervezők. A program része az egyes kulturális intézmények megtekintése, szakmai beszélgetések és közművelődési jó gyakorlatok megismerése, interaktív, értékközvetítő közösségi programok, valamint egy-egy színházi előadás vagy koncert, táncbemutató megtekintése. Az eseménysorozat egyszerre ösztönzi a részvételt, a közösségi együttlétet, az élmény- és kapcsolatépítést, megjelenik benne az identitás erősítése, a közösséghez tartozás élménye, az együtt átélt kulturális pillanatok értéke.

A sorozat több helyszínen valósul meg, tipikusan olyan intézményi és természeti környezetben, amelyek egyszerre kínálnak kulturális látványosságot, mutatnak

be közművelődési jó példákat, ugyanakkor közösségi térként is működnek. A Nemzeti Művelődési Intézet székháza mellett a Hungarikum Liget (Lakitelek), a Gyulai Almásy-kastély és Látogatóközpont, illetve a Gyulai vár, vagy például a Kárpát medencei Művészeti Népfőiskola létesítményei (Kápolnásnyék) és a Fehérliliom Népfőiskola (Kondoros) is szerepelnek a program helyszínei között.

A Közösségépítő kultúránk eseményei nem pusztán bemutató előadásokat és előadó-művészeti programokat kínálnak – fontos eleme a programnak, hogy a közösség „együtt van”, azaz az utazás, a közös megérkezés, a közös ebéd, a közös élmények és beszélgetések mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a résztvevők ne csak passzív közönségként kapcsolódjanak be, hanem aktív, egymással kapcsolatba kerülő, egymásra ható közösségi tagokként.

TÖBB TÍZEZER RÉSZTVEVŐ

A program emellett segít a települési közösségi életet működtető személyek számára új perspektívát nyitni: egy kis település művelődési háza vagy civil szervezete számára lehetőség az országos hálózatba bekerülni, találkozni más közösségekkel, megtapasztalni, hogy a saját tevékenységük része egy nagyobb egésznek. Az utazás során új élményeket, inspirációkat nyernek, megtapasztalnak jól működő modelleket, amelyekből a saját településeik igényei és lehetőségei szerint akár azonnal adaptálhatnak úgynevezett joggyakorlatokat: a program révén nőhet a helyi közművelődés színvonala, illetve erősödhet a civil és közösségi aktivitás.

A programba évente több tízezer résztvevő kapcsolódik be, több száz településről érkeztek közösségi csoportok, közművelődési szakemberek, a program több évad alatt egyre nagyobb teret nyer. A „Közösségépítő Kultúránk” programsorozat tehát olyan komplex kezdeményezés, amely egyszerre kulturális, közösségépítő és élménycentrikus. A programsorozat fontos eszköze annak, hogy a kultúra ne sziget-élmény legyen, hanem kapcsolódási pont az emberek és közösségek között. Magyarország számos települését megszólítva a program hozzájárul a közművelődési intézmények és civil közösségek megerősödéséhez: új szakmai ismereteket kínál, tanulási és élménylehetőséget biztosít, valamint – ami talán a legfontosabb – emlékezetes, motiváló élményt ad, amely a későbbiekben is visszahat a helyi közösségi életre.

A kultúra itt egy együtt megélt történet, amely megerősíti a közösségeket, és 2025-től már az elszakított nemzet-részek magyar közösségei felé is új perspektívákat nyit.

R. SIMOR KATALIN

„Akinek egyszer az agyagba ragadt a keze, annak nincs menekvés...”

– Németországban is csodájára jártak a nádudvari fekete kerámiának

Idén szeptemberben egy nagy nemzetközi fesztiválon, Hüfingenben mutathatta be alkotásait Ifjabb Fazekas István népi iparművész. A 33. Internationale Keramikwochen egy középkori városka hagyományos rendezvénye közel a Dunaforráshoz, a svájci-francia határnál. A szervezők évekre előre terveznek, delegációkkal járnak Európaszerte a kiállításokat. Így talákoztak Fazekas István munkásságával is. A nádudvari művésznak közel három év állt a rendelkezésére, hogy a kiállításra felkészüljön. Ez alatt az idő alatt több mint százötz tárgyat készített.

- A fekete kerámia kuriózum, Európában már alig található, Indiáig vagy Mexikóig kell utaznunk, ha működő műhelyeket akarunk látni – mondja Fazekas István. – Nem véletlen, hogy a közönség – mind a szakma, mind pedig az érdeklődők – rácsodálódtak a nádudvari fekete cserepekre.

„A TÚZ ÉS A FÖLD MŰVÉSZETE”

A szlogen együtt öröklődik a családi hagyományokkal. 1951-ben szerepelt először egy plakáton. Szebben azóta sem tudta senki megfogalmazni a fekete kerámia lényegét – véli az alkotó. A valamikor Nádudvar határában fellelhető, magas vastartalmú, jó minőségű agyagból kezdték készíteni ezt az ősi cserepet. A technika hét-nyolcezer éves. Az égetés kizárólag fatüzelésű kemencében történik, a lefojtott füst színezi feketére a tárgyakat.

- A díszítése is egyedülálló, kavicsal dörzsöljük fényesre a felületet, azzal alakítjuk ki a motívumokat. Ezt a műveletet nevezzük „sikálásnak”. Ettől is teljesen odavoltak a látogatók, hogy kővel ilyen mintákat lehet készíteni.

Az első írásos emlék, egy dézsmajegyzék, amely 1714-ben említi meg a Fazekas családot, de Fazekas István szerint a kezdetek még korábbra nyúlhatnak vissza. Számításuk szerint a mostani generáció már a tizenegyedik, ami önmagában is hihetetlen szám, a dinasztiákat általában két-három generáció alkotja.

- Számomra is felfoghatatlan ez, de ajándékként élem meg. A műhelyben nőttem fel, ez volt a természetes közegem. „Belesodródtam” a szakmába, ha úgy tetszik, de saját választásom is volt, mert rajongásig szerettem mindig is ezzel foglalkozni. Nagypám már 25 éve nincs köztünk, de még volt szerencsém vele együtt dolgozni. Sok apró trükköt mutatott, amit nem lehet megtanulni, csak ellesni, megtapasztalni. Ő mondta azt, hogy akinek egyszer az agyagba ragadt a keze, annak nincs menekvés. Az első kiállításom 17 éves koromban volt...

„JÓ LESZ AZ, KISFIAM”

- Nagypám nem közvetlenül nekem, hanem a három fiának, köztük az édesapámnak adta át a tudását, de figyelemmel kísérte az előrehaladásomat – meséli Fazekas István. – A halála előtt nem sokkal eljött a műhelyembe, körbejárt és egyenként kézbe vette minden munkámat. Végül csak ennyit mondott: jó lesz az, kisfiam. Ekkor találkoztunk utoljára.

A Fazekas család legifjabb tagja a 7 éves Pistike. Már barátkozik az agyaggal, néha korongozik is, de csak annyit, amennyi kedve van hozzá, meséli az édesapja. Mint mondja, semmiképpen nem szeretné, ha ez kényszer lenne. Most az a cél, hogy megszeresse a mesterséget, mert ezt csak akkor lehet jól csinálni. A tárgyakra is kihat, ha nem szívvel-lélekkel csinálja az ember. De tény, hogy benne van a család reménysége, most úgy tűnik, ő az egyetlen, aki folytathatja a hagyományt, tekintve, hogy az unokatestvérek és azok gyermekei már más, a kornak megfelelő, trendi foglalkozásokat választottak.

- Egy reggel a fiam felült az ágyban és azt mondta: apa, nekem csak tovább kell vinnem ezt a Fazekas dinasztit! Nem tudom, honnan vette ezt, talán iskolai sugallatra, mert én ilyet nem mondtam neki, nem akarom, hogy nyomassa a felelősség. De persze azért kicsordult a könnyem.

A CUMITÓL AZ OROMDÍSZEKIG

Fazekas István a Nemzeti Művelődési Intézethez is számos szállal kapcsolódik, a kezdetektől segíti a Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatóság munkáját plakettek, gyerekeknek szánt nyakbavalók és ajándéktárgyak készítésével. Számos előadást és bemutatót tartott szakmai napokon, részt vett a Magyar Értékek Napján és ott bábáskodott a Komatál program születésénél is. Ez az utóbbi projekt különösen kedves a szívének, mert egy régi hagyomány újrateljesítésére vállalkozott, ahogy a fekete kerámia készítésével nap, mint nap ő maga is. A nap nagy részét a műhelyében tölti, bár sokszor főleg az éjszakai órákat, hogy ne a családjától vonja el az időt. Számos megrendelésnek kell eleget tennie. Mint meséli, hamarosan Győrben nyílik egy új galéria, ahová kértek tőle egy teljes kollekciót, az isztambuli magyar nagykövetség reprezentációs ajándéktárgyakat rendelt, novemberben pedig a debreceni Nagytemplomban nyílik a Fazekas család fazekas tagjainak tárlata. Ebben a térben egyébként korábban feleségével, Sütő Brigittával hímvő népművésszel is volt már közös kiállítása.

- Jövőre leszek 50 éves, ebből az alkalmából szeretnék egy olyan jubileumi kiállítást rendezni Nádudvaron, ahol az édesapám munkái és a fiam apróságai is megjelenéne az én alkotásaim mellett. Távlabbi terveim között szerepel még egy album kiadása is, amelyben összegyűjtenénk az elmúlt évszázadokban felhalmozódott hatalmas forma- és motívumkincset. Szeretnék olyan tárgyakat is megmutatni, amelyekről mesélni lehet és amelyekről a mai „műanyagizált” világunkban nem is sejtjük, hogy egykor a fazekasok készítették. Ilyen például a tölcser vagy a cumi, de olyan különlegességeket is, mint az úgynevezett „szenes”, ami egy nagyméretű kilyuggatott fedeles edény, amibe paraszt tettek eleink és arra ültek a szekéren, hogy melegen tartsa őket, vagy az oromdíszek, amik nem egyszerűen csak kupás cserepek voltak, hanem meséltek arról, ki lakik a házban és még a vallási hovatartozásáról is adtak információt.

ETTŐL VAGYUNK MÁSONK...

A népi iparművész szerint a fekete kerámia azért képes napjainkban is megmaradni, mert meg tud újulni, alkalmazkodik a korhoz, a megváltozott igényekhez. Muszáj időről időre leporolni, hogy ne váljon avittá, vagy múzeumi tárgygyá. A hagyományos cseréppipa vagy gyertyamártó mellett ott kell lennie a modern lakásba is bevihető gyümölcsöstálnak például. Mindig kell, hogy funkciója legyen a mai ember számára is.

- Vannak népek, akikről csak azért tudunk, mert megtaláltuk használati tárgyaikat, cserepeik néhány darabját. Ki tudja, pár ezer év múlva mit és elő majd az akkori régész a földből. Talán a fekete kerámia darabjait is. Nem szabad, hogy ezt a hagyományt elveszítsük, hiszen ettől vagyunk mások: magyarok.